

Den brittiska identitetskrisen

En kritisk diskursanalys av nationell och europeisk identitet

Abstract

What happens to a country's identity when it leaves a union it has belonged to for 50 years? In the 2016 United Kingdom European Union membership referendum the results was a tight call between leave and remain and the result indicates a split in the British public. The study analysis how national identity and European identity is portrayed in the connection to the withdrawal of the United Kingdom from the European Union and how it portrays the post-Brexit future. The study uses a three-dimensional critical discourse analysis developed by Norman Fairclough. Together with a social constructivism theory the study analysis the editorial pieces in two national British newspapers, The Guardian and The Telegraph, to understand how the identity discourses have been portrayed to the public. The results show that there are big differences in the portrayal where the national identity both is considered to thrive and diminish. Where a European identity is considered both as blended together and separated from the national identity.

Nyckelord: kritisk diskursanalys, socialkonstruktivism, Fairclough, nationell identitet, europeisk identitet

Antal ord: 9973

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Bakgrund.....	5
1.3 Material	6
1.4 Datainsamling.....	7
1.5 Tidigare forskning	8
1.6 Studiens bidrag till forskningsfältet.....	8
2 Teori	10
2.1 Socialkonstruktivism	10
2.2 Identitet.....	11
2.2.1 Nationell och europeisk identitet.....	13
3 Metod	15
3.1 Diskursanalys	15
3.1.1 Kritisk Diskursanalys	15
3.1.2 Faircloughs Tredimensionella Modell	17
3.1.3 Kritik mot kritisk diskursanalys.....	18
4 Analys	19
4.1 <i>The Guardian</i>	19
4.1.1 Text	19
4.1.2 Diskursiv praktik	21
4.2 <i>The Telegraph</i>	22
4.2.1 Text	23
4.2.2 Diskursiv praktik	24
5 Slutsats	26
6 Referenslista	28

1 Inledning

Efter Storbritanniens omröstning om sitt varande eller icke i den Europeiska unionen (EU) föll befolkningens dom för ett *British Exit* (Brexit) det vill säga ett utträde ur EU för Storbritannien. Utfallet av omröstningen innebar att för första gången någonsin lämnar ett medlemsland EU och det påvisas genom en mycket jämn folkomröstning som tyder på en splittrad befolkning i frågan. Den splittrade befolkningen är det som studien tar fasta på för att undersöka hur en identitetsdiskussion har sett ut i brittiska medier i samband med utträdet ur EU. Den brittiska identiteten har alltid varit komplex och svår att definiera på grund av sammansättningen av dess historia och de separata ländernas historia på de brittiska öarna som tillsammans bildar unionen Storbritannien, bestående av England, Wales, Skottland och Nordirland (Richards & Heath 2019).

Forskare har visat på att en stark nationell identitet är kopplad till en mer utbredd euroskepticism hos befolkningen i EU:s medlemsländer och en större misstro till europeisk integration (Carey 2002; Hooghe & Marks 2005). Hobolt (2016) menar på i sin forskning av Brexit att nationell identitet var en viktig aspekt för en stor del av befolkningen som röstade för att lämna EU, tillsammans med rädsla för multikulturalism och immigration. Att studera den brittiska identiteten är av intresse då det var en bidragande faktor till utfallet av folkomröstningen den 23 juni 2016 (Richards & Heath 2019). Det är även av intresse för att kunna förstå hur man ser på den nationella identiteten i en framtid fristående från EU i ett läge där 48,1 % av de röstande vill stanna kvar i EU.

Under Storbritanniens utträdesprocess har diskussionerna varit många och livliga angående hur djupgående samarbetet med EU ska vara för Storbritannien efter det definitiva utträdet. Den växande osäkerheten om hur framtiden ska te sig för Storbritannien har även öppnat upp möjligheter för starka strömmar av identitetsdrivande politik och uttryck (Brotman 2020).

Utöver att utträdet har väckt debatt och osäkerhet om Storbritanniens framtid och dess identitet innebär utträdet även ett stort bakslag för den europeiska integrationsprocessen och strävan efter en europeisk identitet (Tallberg 2021, 34).

Vad händer med ett lands identitet när man lämnar en gemenskap man varit en del av i nästan 50 år? Vilken typ av identitetsdiskurs går att finna i de brittiska medierna i samband med utträdesprocessen ur EU? Genom att kritiskt granska två stora nationella tidningar i Storbritannien ämnar den här studien undersöka hur den brittiska identiteten har porträtterats i samband med utträdet ur EU och granska hur den står i kontrast till den gemensamma europeiska identiteten som finns genom att vara en del av EU.

1.1 Syfte och frågeställning

Utifrån förståelsen av synen på identitet, den starkare identitetspolitiken som drivs och resultatet från folkomröstningen ämnar studien analysera hur den nationella och den europeiska identitetsdiskursen har framställts i brittiska media. Studien kommer att använda sig av Norman Faircloughs tredimensionella kritiska diskursanalys som metodologiska tillvägagångssätt och socialkonstruktivistisk identitetsteori för att analysera brittiska medier. Valet av medier i form av tidningar som material för uppsatsen är av anledningen att tidningar och medier anses ha en stor och viktig roll i skapande av identitet i form av att kunna nå ut till människor och påverka framväxten och stärka känslan av olika identiteter (Bruter 2005, 26). Det är därför av stort intresse att studien fokuserar på att analysera medier och deras roll i skapandet av identitet för att kunna förstå vilket utfall både den nationella och den europeiska identitetsdiskursen har fått i samband med Brexit.

Studien genomförs genom att kritiskt granska hur nationell identitet och europeisk identitet har framställts i två stora nationella tidningar i Storbritannien. Genom användandet av kritisk diskursanalys och socialkonstruktivistisk identitetsteori vill studien belysa hur nationell- och europeisk identitet skapas och står i kontrast gentemot varandra i samband med Storbritanniens utträde ur EU.

Studien är av beskrivande karaktär och frågeställningen som ska besvaras genom texten lyder:

- Hur har en identitetsdiskussion gestaltats i samband med Storbritanniens utträde ur EU och hur porträtteras europeisk identitet i kontrast till den nationella identitetsdiskursen?

För att studien ska kunna uppnå sitt mål behöver begreppet identitet och innebörden av europeisk identitet definieras och operationaliseras. En definiering och operationalisering sker i studiens teoriavsnitt.

1.2 Bakgrund

Storbritannien har varit en del av den europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) sedan 1973 men har under hela sitt medlemskap haft ett komplext förhållande till EU och dess institutioner. Storbritannien är ett av de medlemsländer som historiskt har haft bland det lägsta förtroendet gentemot EU och dess politik (Hix & Høyland 2011, 110–15). Exempelvis fanns det redan innan ett brittiskt medlemskap i EEG skarp skepsis mot idén om ett federalt Europa och allt för långtgående planer på samarbete (Tallberg 2021, 20). Den 23:e juni 2016 gick den brittiska befolkningen till valurnorna för att rösta om Storbritanniens utträde ur EU eller ej. Med en knapp majoritet, med 51,9 % för att lämna EU mot 48,1% för att stanna kvar (BBC), påbörjades utträdesprocessen för Storbritannien att lämna EU och den 31:a januari 2020 verkställdes utträdet och Storbritannien var officiellt ej längre en medlemsstat i EU. Även fast Storbritannien har haft en tydlig misstro gentemot EU under lång tid tyder det jämna resultatet av

folkomröstningen på att det även finns en stark vilja hos en stor del av befolkningen att tillhöra EU och vara en del av det gemensamma projektet. Det här tyder på att det finns en intressant diskurs att undersöka.

1.3 Material

I studien kommer två brittiska tidningar att användas som material. Dessa är: The Guardian och The Telegraph. Valet av dessa grundar sig på är att de två är bland de största i Storbritannien med en månadsvis räckvidd till mellan 20 och 25 miljoner invånare över hela Storbritannien (Statista 2020). Enligt den statistiska databasen *Statista* finns det fem andra tidningar som har en större räckvidd månadsvis än The Guardian och The Telegraph. Dessa tidningar är The Sun / The Sun on Sunday, Daily Mail / The Mail on Sunday, Daily Mirror / Sunday Mirror / Sunday People, Daily Express / Sunday Express och Metro. Anledningen till att dessa tidningar valdes bort för studien är på grund av att de klassas som tabloidtidningar som bedriver tabloidjournalism vilket människor tenderar att konsumera mer för underhållning (Gossel 2017). The Guardian och The Telegraph klassas tillsammans med nyhetstidningen The Times som *The Big Three* som är de tre största tidningarna som står för kvalitetsjournalistik i Storbritannien (Britannica 2020).

The Telegraph är en nyhetstidning vars politiska hemvist är Konservativ och The Telegraph stödde ett brittiskt utträde ur EU vid folkomröstningen. Både The Guardian och The Times stödde förslaget om ett fortsatt brittiskt medlemskap i EU i folkomröstningen. Medan The Guardian har sin politiska hemvist som *Centre-left* har The Times sin politiska positionering i det Konservativa partiet. Vidare har The Guardian en större nationell spridning än The Times. För att få en så pass stor distinktion mellan tidningarnas respektive politiska ståndpunkt och för att få en större chans till bredare perspektiv föll således valet på The Telegraph och The Guardian som underlag för studien.

Studien kommer endast att analysera respektive tidnings ledarkolumn. Dessa texter går oftast under titlarna *Opinion*, *Editorial* eller *The Guardian View* respektive *The Telegraph View*. Det är viktigt att skala ner antalet olika typer av texter för analys för att kunna genomföra analysen inom studiens ramar. Ledarkolumnen i tidningar har till syfte att presentera redaktionen och tidningens ställning i politiska frågor och skapa opinion. Det sker genom frekvent publicering av texter om olika ämnen som oftast inte har någon enskild person som avsändare. Till skillnad från andra typer av texter i tidningar är ledartexten oftast osignerad för att understryka att alla ledarskribenter står bakom texten och att det är tidningens åsikt i frågan. Utöver osignerade ledartexter publiceras även signerade ledartexter i tidningarna. Signerade ledartexter lyfter också fram tidningens opinion i en fråga men är mer färgade av den enskilda författarens åsikt. Den här studien kommer endast använda de osignerade ledartexterna som material. Detta för att dessa är filtrerade från enskilda författares personliga åsikter och representerar hela redaktionens ideologi och åsikt i frågor vilket utgör ett bra material för att undersöka studiens frågeställning.

Beroende på om ett ämne framställs som något positivt eller negativt så påverkar det läsarens egna uppfattning i frågan. Michael Bruter diskuterar i sin bok *Citizens of Europe* (2005) frågan om hur exponeringen av positiva eller negativa nyheter om EU eller europeisk integration påverkar känslan av tillhörighet av nationell respektive europeiska identiteten. Bruter menar att lång och systematisk exponering av goda respektive negativa nyheter starkt influerar läsarna och befolkningens uppfattning om EU och europeisk integration i kontrast till den nationella identiteten (Bruter 2005, 31). Att studera tidningarnas ledarkolumner, där respektive tidnings åsikter i olika frågor framhävs, är därför bra lämpat material för studiens analys.

Tidsintervallen för insamlandet av material är av stor vikt för utgången av studien. En undersökning av hur identitetsdiskussionen har sett ut under hela Brexit-processen är för omfattande för att få plats i studien. Under processens gång har dessutom en stor mängd viktiga händelser skett både i Storbritannien, EU och världen som kan ha påverkat hur synen på identitet har sett ut och därför kan man tänka sig att beroende på vald period så kan man få väldigt olika utfall. Den här studien kommer att undersöka ledartexter från de båda tidningarna som har publicerats under tidsperioden 29 oktober 2019 – 1 februari 2020. Den valda perioden innefattar Storbritanniens sista tre månader som EU-medlem och börjar med dagen för den sista förlängningen av utträdesavtalet (Europeiska rådet 2019) och slutar med dagen efter det officiella utträdet ur EU. De sista månaderna av utträdesprocessen kan tänkas bestå av mycket rapporteringar om Storbritanniens framtidsutsikter som självständigt från EU. Perioden innefattar även det brittiska parlamentsvalet där frågan om Brexit var en central fråga. Labour gick till val på att riva upp det konservativa partiets hårda EU-förhandlingar. Istället ville de ha ett tätt samarbete med EU där man fortsatt var delaktiga i många av EU:s projekt inom exempelvis miljö och forskning, och även förhöll sig till EU:s regelverk vad det gäller arbetsrätt och den inre marknaden (The Guardian 2019)¹. Det konservativa partiet gick till val på att Storbritannien ska lämna EU i januari 2020 och även lämna EU:s inre marknad och förhandla fram ett helt nytt handelsavtal med EU (The Telegraph 2019)².

1.4 Datainsamling

Insamlandet av data för studien går tillväga genom att undersöka alla ledartexter som The Guardian och The Telegraph har publicerat under den valda tidsperioden, 29 oktober 2019 till 1 februari 2020. Efter att ha läst igenom dessa texter görs ett urval där de ledartexter som har relevans för studiens syfte kommer att väljas ut för vidare analys. När relevanta ledartexter har valts ut från respektive nyhetstidning kommer studiens metodologiska ramverk och teoretiska verktyg att appliceras för att genomföra en kritisk diskursanalys av texterna för att besvara studiens syfte och frågeställning.

---

¹ The Guardian: "Labour manifesto: what it says and what it means"

² The Telegraph: "Conservative Party manifesto: What are Boris Johnson's policies and NHS plans?"

1.5 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras ett urval av tidigare forskning inom forskningsområdet. Här kommer först fyra forskningsartiklar om Brexit presenteras och därefter presenteras kortfattat två forskningar om identitetsskapande i massmedier.

Brexit är en av de största politiska händelserna de senaste åren och sedan folkomröstningen genomfördes har mycket forskning bedrivits om Brexit. Mycket av den här forskningen riktar dock in sig på att försöka förklara vad det var som föranledde Brexit och varför folkomröstningen fick det utfall som det fick (se Hobolt 2016, Bourne 2016) eller studera euroskepsis och identitet i Storbritannien (se Chan et al. 2020, Van Der Zwet et al. 2020). Hobolt och Bournes forskning syftar till att få en förståelse för varför 'Lämna'-sidan fick majoritet i folkomröstningen. De båda lyfter fram en mängd olika områden som tillsammans utgör en grund för människors missnöje med EU, till exempel ekonomi, migration, så kallade brittiska värderingar och stark brittisk identitet (Hobolt 2016 & Bourne 2016). Chan et al. gräver djupare i frågan om identitet i Storbritannien för att förstå resultatet av Brexit. Här får vi en djupare inblick i en mycket komplex identitetsfråga som undersöker olika dimensioner av identitet ur social status, ekonomiskt perspektiv, städer kontra landsbygd, och globalism i Storbritannien (Chan et al. 2020). Van der Zwet et al. lyfter fram Storbritanniens historiska baggage, en ständig stark euroskepsism och massmedias roll i distanseringen av EU från Storbritanniens håll. Van der Zwet et al. menar att det är viktigt att förstå massmedias roll i den här frågan där en negativ rapportering om EU påverkar den allmänna attityden mot EU negativt. Medan positiv rapportering tenderar att skapa en positiv attityd (Van der Zwet et al. 2020). Dessa forskningar har gett bra insikt i hur man kan tolka resultatet av Brexit och hur identitet kan vara kopplat till folkomröstningens utfall.

Li (2009) och Qazi & Shah (2018) studier undersöker med hjälp av kritisk diskursanalys hur massmedier kan konstruera nationella identiteter och projicera ideologiska attribut åt personer. Både Li (2009) och Qazi & Shah (2018) undersöker tidningar för att förstå hur identitet konstrueras och hur det skapar en förståelse för nationell identitet och dess uppfattning i ett samhälle. Li (2009) studerar amerikanska och kinesiska tidningar som har rapporterat om samma politiska händelser där USA och Kina har stått på olika sidor i frågan för att förstå hur en och samma händelse kan användas för att konstruera nationella identiteter och ideologier. Qazi och Shah (2018) studerar hur Nobelpristagaren Malala Yousafzai porträtteras i två olika pakistanska tidningar och hur olika ideologier framförs genom hur identitet konstrueras i fallet Malala. Båda forskningarnas slutsatser pekar på massmediers stora makt gentemot allmänheten då vi ser ett splittrat resultat i hur identiteter och ideologier presenteras i de undersökta tidningar beroende på redaktionella ståndpunkter.

1.6 Studiens bidrag till forskningsfältet

Studiens syfte är att skapa en förståelse för hur gestaltning av identitet ser ut i samband med ett utträde ur EU. Ingen tidigare medlem i EU har utträtt ur gemenskapen och det är mot bakgrund

av studiens valda teori och metod som den här studien ämnar bidra till forskningsfältet med en större förståelse för hur identitet gestaltas i samband med det. Det har gjorts studier om identitet i samband med att stater blir självständiga men det finns generellt få studier som har undersökt Storbritanniens utträde med vald teori och metod.

2 Teori

I detta avsnitt presenteras studiens teoretiska perspektiv som används tillsammans med det metodologiska ramverket för analys av det empiriska materialet. Studien har ett socialkonstruktivistiskt identitetsteoretiskt perspektiv som teoretiskt verktyg. Att använda socialkonstruktivism som teoretiskt angreppssätt, tillsammans med en konceptualisering och definierad förståelse för identitet, kan hjälpa oss att undersöka hur identitet skapas i de brittiska tidningarna. Först kommer socialkonstruktivism att förklaras, sedan kommer vi gå djupare in och presentera identitetsteori och slutligen kommer begreppet *identitet* att operationaliseras för att kunna användas för studiens analys.

2.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen är ett spretigt och omfattande teoretiskt angreppssätt som är starkt influerat av områden som filosofi, psykologi och lingvistik (Burr 2015, 2). På så vis finns det många akademiska discipliner som på ett eller annat sätt berör den socialkonstruktivistiska teorin i sitt utförande men som i övrigt kan skilja sig åt fundamentalt. Överlag är det svårt att definiera socialkonstruktivism som den övergripande teorin som inkluderar alla olika discipliner som på ett eller annat sätt kan kopplas till den. Vivien Burr (2015) poängterar att det inte går att på ett rättvist sätt etikettera den socialkonstruktivistiska disciplinen. Burr har dock arbetat fram fyra kategorier som hon menar är de gemensamma antaganden som alla socialkonstruktivistiska discipliner i någon utsträckning kan acceptera (Burr 2015, 2).

Dessa fyra antaganden är:

- *En kritisk inställning till självklar kunskap*³

Socialkonstruktivismen menar att det är viktigt att vi är kritiska till givna antaganden om kunskap och om hur samhället och människor fungerar och är. Vår uppfattning om världen baseras på vår kunskap om den och här menar socialkonstruktivismen att vi ska vara kritiska med att se vår kunskap som objektiv sanning. Vi har för vana att kategorisera världen utifrån våra uppfattningar om den, men en subjektiv organisering och uppdelning av samhället är inte en objektiv och naturlig sanning utan bygger på att antaganden skapar en produkt av subjektiv kategorisering (Burr 2015, 2–3).

- *Historisk och kulturell specificitet*

Vår kunskap och uppfattning om världen är historiskt och kulturellt betingat. Olika kulturer kan ha olika uppfattningar om kunskap eller olika fenomen och saker i samhället. Till exempel är det stor skillnad mellan olika kulturer vad som klassas som mat. Insekter klassas som mat i vissa kulturer medans det inte gör det i andra.

---

³ Översättningarna är gjorda av Winther Jørgensen & Philips (2000).

Barnuppfostran och synen på barn är något som har förändrats stort under historiens gång där barn har gått från att klassas som fullt arbetsdugliga åt hårt arbete redan från ung ålder till att idag se till barnets bästa i form av skydd och omsorg. De här skillnaderna tyder på att beroende av när och var man föds så finns det stora variationer i antaganden om hur samhället ser ut och uppfattas och att dessa antaganden är föränderliga. Kunskap är därför ett resultat av olika kulturers historiska, ekonomiska och sociala process där man inte kan anta att ens synsätt och antaganden är närmare en objektiv sanning än någon annans (Burr 2015, 3–4).

- *Samband mellan kunskap och sociala processer*

Kunskapen om samhället upprättas och bevaras i den sociala interaktionen mellan människor i det vardagliga livet. Det är genom dessa processer och interaktioner som ett gemensamt synsätt och förståelse för samhället skapas och gemensamma sanningar växer fram (med undantag för historiska och kulturella skillnader i punkten ovan) (Burr 2015, 4–5). Språket vi använder är inte bara ett sätt att uttrycka sig med utan konstruerar även vår verklighet.

- *Samband mellan kunskap och social handling*

Det här antagandet baseras på att olika kunskaper och antaganden genererar olika sociala handlingar vilket leder till olika sociala konsekvenser för människor. I likhet med tidigare punkter kan kunskap och antaganden om världen skilja sig åt beroende på vilken konstruktion dessa är uppbyggda på. Det här leder vidare till att sociala handlingar kan ses som något rätt eller fel beroende på vilken utgångspunkt man har. Resultatet av ens handlingar resulterar senare till någon form av konsekvens som även de ser olika ut beroende på syn eller antaganden som ligger till grund för ens kunskap. Således finns det ett tydligt samband mellan en persons kunskap och dess sociala handling (Burr 2015, 5).

Socialkonstruktivism är starkt ihopkopplad med studiens valda metod, kritisk diskursanalys, och många forskare menar på att kritisk diskursanalys både är en teori och metod i ett. Winther Jørgensen & Philips hänvisar till kritisk diskursanalys som ett helhetspaket som innefattar både den filosofiska utgångspunkten om språkets roll i sociala konstruktionen om världen men också teknik och metod i forskares studier (Winther Jørgensen & Philips 2000, 10). En djupare presentation av kritisk diskursanalys sker i studiens metodavsnitt.

2.2 Identitet

För att kunna genomföra studien och uppnå dess syfte med att förstå gestaltningen av den brittiska identiteten i samband med utträdet ur EU behöver vi först reda ut vad termen identitet innebär. Forskaren och professorn Alexander Wendt sammanfattar idén om identitet som en subjektiv kvalitet i var persons självbild. Vidare menar Wendt att en identitet endast får en innebörd eller mening i kontrast till andra personers identiteter och om dessa delas av andra personer eller ej. Olika uppfattningar om kvaliteterna som kopplas till en identitet påvisar dess

föränderlighet och att i olika sammanhang eller situationer kan identiteter uppfattas olika. Således är identitet något som både formas och skapas av olika strukturer i samhället (Wendt 1999, 224).

Att definiera identitet är inte helt oproblematiskt då det ofta är svårt att avgöra när en identitet upphör och en annan typ av identitet tar vid, och en person kan hålla många identiteter samtidigt beroende på situation. Wendt har i sitt arbete försökt särskilja och definiera fyra olika typer av identiteter; *personlig identitet*, *typ-identitet*, *roll-identitet* och *kollektiv identitet*.

- *Personlig identitet* avser var person eller aktörs uppfattning om sig själv. Den begränsas till den fysiska kroppen som människa eller nationers gränser som stat och särskiljs från övriga typer av identiteter genom ett minne och medvetande om sig själv och ens identitet (Wendt 1999, 224–5).
- *Typ-identitet* menas med en identitet som tillskrivs personer eller aktörer baserat på olika karakteristiska egenskaper som delas med andra. Exempel på egenskaper kan vara språk, kunskaper, åsikter och erfarenheter. (Wendt 1999, 226).
- *Roll-identitet* är i likhet typ-identitet baserad på olika karaktärsdrag men skillnaden ligger i att roll-identitet innefattar egenskaper som inte skapar en grupp tillhörighet likt typ-identiteten (Wendt 1999, 227).
- *Kollektiv identitet* kan klassas som en sammanslagning och förlängning av de tre ovan nämnda identiteterna. I en kollektiv identitet flyttas jaget i personlig identitet till att även innefatta andra personer i ett gemensamt oss eller vi. I likhet med både typ- och roll-identitet är det olika karaktärsdrag som ligger till grund för den kollektiva identiteten. Men till skillnad från dem båda uppgår man i en identitet i det kollektiva och alla gemensamma egenskaper ligger inte till grund för en gemensam kollektiv identitet (Wendt 1999, 229).

Gemensamt för dessa fyra identiteter är att ur ett konstruktivistiskt synsätt är identitetsskapandet en ständigt pågående process där man skapar konceptet om sig själv och sin identitet i kontrast till den eller de ”andra” (Wendt 1999, 36). Konceptet om den ”andra” bygger på att distansera eller särskilja sig från andra kvalifikationer eller egenskaper som den ”andra” besitter eller för att tillskriva sig samhörighet med en annan grupp. Konceptet om ”andra” ur ett europeiskt perspektiv har varit för att referera till utomstående grupper eller nationer som exempelvis USA, Japan eller historiskt till kommunistiska Sovjetunionen (Risse 2009, 155) så kan det även användas som referens för att benämna EU ur ett nationellt perspektiv. Inom EU råder det både nationella identiteter och EU-identitet. Med hjälp av hur språkbruket är och användandet av konceptet om de ”andra” gestaltas så är konceptet av stor vikt att studera för studiens syfte. I sitt arbete poängterar Wendt vikten av att studera kollektiv identitet för att förstå samspelet mellan olika nationers identiteter och internationella relationer (1999, 229).

I den här studien är det således kollektiva identiteten som är av intresse att studera för att förstå gestaltningen av nationell identitet och europeisk identitet.

2.2.1 Nationell och europeisk identitet

Den nationella och europeiska identiteten har länge ansetts vara oförenliga med varandra. En identitet som bygger på en nationalstat är ofta långdragna slutsatser utifrån en kollektiv identitet där ett medlemskap i en viss etnicitet och dess kultur är avgörande för identitet med nationell tillhörighet. Vid det tankesättet är det svårt att förena europeisk identitet med den nationella identiteten. En kollektiv identitet är dock den mest användbara förankringen mellan olika territorier och deras befolkningar (Risse 2009, 151). Med globaliseringens och multikulturalismens framfart så har dessa synsätt börjat luckras upp. Nationell identitet innefattar ett bredare perspektiv på kultur och har en större inkluderande identitet med olika kulturer inom nationsgränser (Delanty & Rumford 2005, 53). Som argument mot en europeisk identitet och dess betydelse i kontrast till den nationella identiteten så påpekas det ofta att EU och Europa inte har någon gemensam kultur, historia eller språk som en gemensam identitet kan bygga kring. Men trots det så finns det tydliga indikationer på att unionens invånare känner anknytning med både nationen och EU (EU-barometer 2015, 16). Det här är ett tecken på att man kan hantera och identifiera sig med olika identiteter parallellt och att dessa kan integreras med varandra.

Att identiteter kan fungera tillsammans är en viktig aspekt för studien men hur kan man förstå hur olika identiteter är sammankopplade med varandra? Thomas Risse menar att det finns olika koncept som är centrala för förståelsen av hur identiteter är integrerade med varandra. Det första konceptet, *nested*, är att identiteter är omslutande av varandra och att det fungerar som identiteterna är lager av samma enhet men är separerade genom dessa lager. Exempel är att man kan identifiera sig med Skåne, som omsluts av en svensk identitet som i sin tur omsluts av en europeisk identitet. Det andra konceptet, *cross-cutting*, innebär att en viss grupp medlemmar av en identitet även kan identifiera sig med en annan grupp tillhörighet, utan att alla i ursprungsgruppen gör det. Det tredje konceptet kallar Risse för *Marble Cake* och bygger på idén om att de olika identiteterna inte kan bli helt separerade från varandra likt de två första koncepten, utan istället är överlappande. Här menar Risse att de olika identiteterna kan påverka, inspirera och influera varandra och att det därför är svårt att avgöra om en viss del av ens identitet endast är nationell eller endast europeisk (Risse 2009, 153).

Men vad innebär en europeisk identitet? Med utgångspunkt i *Marble cake*-konceptet bör olika grupperingar identifiera olika innehåll i vad de klassar som europeisk identitet. Risse hänvisar till studier på det politiska styret mellan Frankrike, Tyskland och Storbritannien och att det kan vara stor skillnad. I Tyskland är det integrerat med syfte på att överbygga landets nationalistiska och militära historia och hos Frankrike att förmedla och sprida upplysta franska värderingar. Storbritanniens politiska styre har mer aktivt jobbat för att definiera den nationella identiteten i kontrast till den europeiska vilket har lett till en mer negativ inställning till europeisk identitet. Men trots de olika sätten att integrera europeisk identitet med nationell så råder det trots allt

några grundvärderingar som gemensamt visualiserar idén om den europeiska identiteten. Det utmärkande sammanfattas till kampen för demokrati och mänskliga rättigheter, en stark marknadssocialism och ett rättvist lagstyre (Risse 2009, 153).

En viktig aspekt att lyfta fram med den europeiska identiteten är EU:s makt i Europa och hur starkt synonymt EU är med Europa. Risse menar här att EU har utvecklats till en så pass stor maktspelare globalt att man inte kan låta bli att påverkas. Länder i Europa definieras utefter EU-medlem, kandidatland eller icke-medlem och har på så vis blivit hegemoni för identitetsskapande i Europa (Risse 2009, 154).

Två olika synsätt har växt fram under de decennier som EU har existerat angående en europeisk identitet och synen EU. Det första är den ovannämnda synen på EU som modern organisation som uppvisar sin omvärld genom att sprida bra värderingar, som är rättvis och demokratisk som ser till befolkningens bästa. Det andra är den negativa synen på EU som *Fortress Europe*. Där en bild målas upp av ett EU som baseras på exkluderande kulturella och historiska faktorer som är fientligt inställda till de som inte passar in i ramen som exempelvis vita och kristna européer. Ett angreppssätt som ofta talförs av EU-skeptiker och högerpopulistiska partier (Risse 2009, 154–5). Med uppfattningen om att identitet är ett konstruerat fenomen där nationell och europeisk identitet har olika innebörd för människor så är en socialkonstruktivistisk utgångspunkt ett värdefullt angreppssätt för att analysera identiteters gestaltning i medier.

3 Metod

I det här avsnittet presenteras uppsatsens valda metod. Inledningsvis presenteras diskursanalysen och dess användningsområde för att sedan gå djupare in på *Kritisk diskursanalys* och förklara Norman Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA) och hur det fungerar som verktyg för att analysera politiska texter i tidningar.

3.1 Diskursanalys

Diskursanalys är en textanalytisk inriktning av studier som har till uppgift att studera språk och text utifrån sitt sammanhang. Den rör sig mellan att fungera som en beskrivande och en tolkande metod av texter och språk genom att studera meningsskapande av samhällsfrågor, språkets legitimitet i olika sammanhang och även studera det som inte explicit uttrycks i olika diskurser (Bergström & Boréus 2018, 25). Diskursanalysens styrka är att det är ett bra verktyg för att studera maktförhållanden i olika sammanhang, till exempel hur texter formuleras och konstrueras för att påverka mottagaren av texten (Bergström & Boréus 2018, 25–26). För studiens syfte är det viktigt att kunna analysera på vilket sätt som de förda diskurserna vill övertyga och förmedla sin bild av verkligheten. Förenklat går det att säga att diskursanalysen ser språk, text och användandet av dessa i kommunikation som konstituerande. Det vill säga utifrån olika tolkningar som bygger på betraktarens erfarenheter så innehar text och språk olika betydelser. Att synliggöra frågan om makt i texten handlar om att analysera vilken tolkningen som anses vara fakta (Bergström & Ekström 2018, 255). I relation till studien ämnar metoden att vara till grund för att analysera och skapa en förståelse för de olika diskursernas sanning om identitet.

Sammanfattningsvis kan diskursanalys kortfattat beskrivas som ett brett metodologiskt och teoretiskt ramverk som med dess olika förgreningar på olika sätt försöker att göra anspråk på hur samspelet mellan språk och samhälle kan förklaras och förstås (Winther Jørgensen & Philips 2000, 7).

Studien undersöker det empiriska materialet med hjälp av Norman Faircloughs tredimensionella diskursanalys som ingår under det breda metodologiska paraplyet av diskursanalyser. I avsnittet nedan kommer vi gå djupare in på kritisk diskursanalys och studiens metodologiska ramverk, Norman Faircloughs tredimensionella modell.

3.1.1 Kritisk Diskursanalys

Inom det breda spektret av diskursanalys kommer studien att använda sig av kritisk diskursanalys som metodologiskt ramverk för att analysera det valda materialet. Den kritiska diskursanalysen består av olika utformande där både breda och snäva angreppssätt för diskurser inkluderas. Norman Fairclough är en av grundarna av kritisk diskursanalys och han har själv

utformat olika angreppssätt som både innefattar ett bredare perspektiv, där flera andra författares teorier och metoder ingår, och ett snävare angreppssätt som består av bestämda teoretiska, metodologiska och filosofiska riktlinjer för språkanalyser (Winther Jørgensen & Philips 2000, 66). Den här studien kommer att använda sig av Faircloughs snävare angreppssätt som kallas för en *Tredimensionell Modell*. Innan den tredimensionella modellen presenteras djupare ska vi kortfattat presentera några övergripande gemensamma drag för kritiska diskursanalyser.

I sin bok *Diskursanalys som Teori och Metod* presenterar Winther-Jørgensen och Philips fem övergripande karaktärsdrag för kritisk diskursanalys.

Dessa är:

- Sociala samt kulturella processer och strukturer består till viss del lingvistisk-diskursiv i karaktären. Den diskursiva praktiken är viktig för konstituerandet av identiteter och relationer i den sociala världen. Det är även till viss del genom textuella produktion- och konsumtionsprocesser som förändring sker inom den kulturella och social sfären.
- Diskurser är både konstituerande och konstituerade gentemot olika samhälleliga processer. Olika diskurser påverkar inte bara hur strukturer och processer i samhället förändras utan dessa förändringar påverkar även hur diskurserna sedermera ser ut. De olika förgreningarna anser dock att detta kan ske i olika utsträckningar beroende på teoretisk utgångspunkt.
- Diskursers språkbruk ska analyseras ur ett empiriskt perspektiv. Här sker en konkret analys av hur och vilka ord och uttryck som används i diskurser.
- Diskurser skapar ideologiska effekter. Det kritiska i kritisk diskursanalys har till syfte att belysa olika maktförhållande i samhället och hur dessa upprätthålls. Man menar på att den diskursiva praktiken skapar och formar olika maktförhållanden mellan sociala grupper i samhället.
- Den kritiska diskursanalysen bedriver kritisk forskning. I förhållande till punkten ovan bedriver kritisk diskursanalys ett angreppssätt som är till för att påverka till en social förändring där man ställer sig på den undertrycktas sida i maktförhållandena i samhället. Man vill belysa de strukturer som finns för att upprätthålla maktförhållandena och resultatet av denna forskning ska sedan kunna användas för att skapa social förändring till förmån för de undertryckta sociala grupperna i samhället. (Winther Jørgensen & Philips 2000, 67–70).

Norman Fairclough påpekar i sin bok *Media Discourse* (1995) att kritisk diskursanalys är ett mycket användbart verktyg för att studera massmedia och dess roll i konstruerandet av diskurser och sociala strukturer. Massmedia besitter stor makt i hur skapandet av hur vi ser och uppfattar samhället och händelser i världen. Beroende på vilket sätt som text och språkbruk används i massmedier kan det skapa och förändra uppfattningen av samhället, politiken, kunskap, sociala relationer och identiteter. Här finner vi makten i språket och att analysera massmedier ur ett kritiskt diskursperspektiv är därför viktigt och av stort intresse för att förstå samhällets utveckling och vilka intressen som ligger bakom (Fairclough 1995, 2).

3.1.2 Faircloughs Tredimensionella Modell

Norman Fairclough har skapat ett ramverk för analysering av diskurser som har en interdisciplinär utgångspunkt för att studera hur makt och maktförhållande utövas i språk och text. Utöver likheterna mellan de olika kritiska diskursanalyserna som nämns ovan så särskiljer sig Faircloughs modell på en rad punkter. Bland annat är det centralt hos Fairclough att det råder ett dialektiskt förhållande mellan olika diskurser som formar och förändrar sociala värden i samhället. En annan viktig skillnad är att hos Fairclough är det centralt att genomföra en empirisk och systematisk textanalys där han särskilt lägger stor vikt vid analys av den vardagliga kommunikationen i form av text och tal hos massmedier (Winther Jørgensen & Philips 2000, 71).

Faircloughs analys av diskurser använder ett angreppssätt i tre steg för sin textorienterade analys som syftar till att binda ihop olika traditioner till en. Den första delen är en detaljerad lingvistisk textanalys, den andra delen är en makrosociologisk analys av sociala praktiker i förhållande till sociala strukturer och kontexter, och den sista delen består av ett mikrosociologiskt perspektiv där man analyserar den sociala praktiken (Fairclough 1992, 72). För att kunna förstå en diskurs fulla bredd är det viktigt att man, utöver att analysera på lingvistisk nivå, även kopplar samman med den sociala praktiken i form av människors sociala-, ekonomiska- och politiska situationer. Genom att addera social praktik till processen för analys menar Fairclough att vi kan förstå hur maktrelationer, sociala relationer och sociala identiteter konstrueras och hur kunskap produceras och reproduceras i diskurser (Fairclough 1992, 64–66).

Faircloughs tredimensionella modell består av tre kategorier som tillsammans används för att analysera olika typer av kommunikation. De tre kategorierna kallas för dimensioner och dessa är: 1, *text*-dimensionen, 2, *diskursiv praktik*-dimensionen och 3, *social praktik*-dimensionen. För att göra en diskursiv analys är dessa tre dimensioner av vikt men framförallt att se till relationen mellan dem (Fairclough 1995, 57).

Dimensionen *text* innefattar analys av all form av kommunikation; språkbruk i textform, men även kommunikation i form av bilder och videos ingår i *Text*. Analysen i den här dimensionen sker på ordnivå, Fairclough kallar den här modellen även för den lingvistiska analysen. Här väljer man att analysera vilka ordval, meningsuppbyggnad, grammatik som har valts för diskursen. Man ser även till hur dessa val är sammansatta i texten för att förstå textens andemening och dess attityd gentemot subjektet eller objektet (Fairclough 1995, 57–58).

Dimensionen *diskursiv praktik* kallar Fairclough för Institutionell process där man fokuserar analysen på produktionen och konsumtionen av texten och de processer som texten går igenom fram till slutprodukt. Det institutionella i den här delen menar Fairclough är att man tar de redaktionella och institutionella processerna bakom skapandet av en text i beaktning när man analyserar diskursen. Centralt i den här dimensionen är att titta på vem som har producerat texten och vem som konsumerar den, på vilket sätt mottagaren påverkas av textens uppbyggnad.

Om man väljer att studera flera olika texter kan man analysera dessa utifrån varandra för att se om samma diskurs dyker upp i flera texter för att på så vis kunna ta i beaktning den förändring som har skett eller hur en diskurs har formats av andra diskurser. Genom att se diskurser i förhållande till andra diskurser kan man förstå hur dessa har konsumerats (Fairclough 1995, 58–62).

Den tredje och sista dimensionen är *social praktik*. Att föra samman de två första dimensionerna är viktigt för att knyta samman text och språkbruk med den diskursiva praktiken för att förstå den sociala praktiken i samhället. Här möts således *text* och *diskursiv praktik* och en bredare analys av den sociala praktiken genomförs. Vilka förändringar, möjligheter eller konsekvenser skapar diskursen i samhället? Upprätthåller diskursen maktrelationer i samhället eller belyser den dessa för att påverka till en förändring i samhället? I den här dimensionen analyserar man *hur* diskurser påverkar människor och samhället (Fairclough 1995, 62).

I den här studien kommer analysen endast använda sig av de två första dimensionerna, *text* och *diskursiv praktik*, i den tredimensionella modellen och lämnar således den tredje dimensionen, *Social praktik*, åt sidan. Den tredje dimensionen fokuserar på att sammanföra *text* och *diskursiv praktik* för att kunna undersöka och analysera vilka konkreta förändringar som sker hos människor i samhället på grund av diskursen. I den här studien är det inte av intresse att studera vilka följder identitetsdiskussionen leder till. Om det valda tidsspännet för materialet hade varit perioden inför folkomröstningen om Storbritanniens utträde ur EU hade det varit intressant att även använda *social praktik* för att på så vis eventuellt kunna se hur diskursen har påverkat människors handlingar i form av hur de röstade. Men den här studien har valt ett tidsspänn inför Storbritanniens officiella utträde där en mängd viktiga händelser i Storbritannien och ett sista skede av nedräkningen för utträdet pågick. Här räcker de två första dimensionerna för att analysera hur diskurserna ser ut och de maktrelationer som framställs mellan EU och Storbritannien.

3.1.3 Kritik mot kritisk diskursanalys

Det finns några kritiska punkter att ta i beaktning när man genomför en kritisk diskursanalys. Bland annat lyfter Winther Jørgensen & Philips (2000) fram att det inte finns någon tydlig distinktion i det dialektiska samspelet mellan det diskursiva och det icke-diskursiva. Hur och när påverkar de varandra? Vilken social verklighet är den sanna som forskare utgår ifrån när man ska utgå från ett objektiva perspektiv vid analyserna (Winther Jørgensen & Philips 2000, 93)? Ett möjligt sätt att kringgå dessa invändningar är att studera flera texter över en tidsperiod för att kunna se hur diskurserna har utvecklats och förändrats över tid. En ytterligare vanlig kritik mot kritisk diskursanalys är att på grund av dess lingvistiska utgångspunkt så analyserar man bara det explicita språkbruket och missar således det som inte uttryckligen framkommer i texterna. Här är forskarens roll att åsidosätta sin tidigare kunskap för att inte påverkas av sina egna värderingar i frågan (Winther Jørgensen & Philips 2000, 28–29).

4 Analys

I det här avsnittet kommer studiens analys att genomföras och presenteras. Till en början med kommer det funna materialet i respektive tidning att presenteras. Därefter genomförs analysen som är uppbyggd av de två första dimensionerna i Norman Faircloughs tredimensionella diskursanalys, *text* och *diskursiv praktik*, i enlighet med presentationen i metodavsnittet.

Efter att ha granskat respektive tidnings ledartexter har ett urval gjorts för att filtrera bort texter som inte har med Storbritanniens utträde ur EU att göra. Sammanlagt publicerades 155 texter i The Guardian och 152 texter i The Telegraph under den valda tidsperioden. Utav av dessa gav 27 respektive 28 texter värdefull information för studiens undersökning. De texter som valdes bort rörde inhemsk politik i Storbritannien som inte berörde studiens syfte. Att det är ett jämnt antal texter från respektive tidning är positivt för undersökningen då en skev fördelning i mängden material hade kunnat påverka utfallet av studien.

4.1 The Guardian

Efter noggrann undersökning och analys av texter publicerade i The Guardian gick det att utläsa olika teman av hur en nationell och europeisk identitet gestaltas. Till en början med nämndes aldrig nationell eller europeisk identitet explicit. Det visar på en styrka hos konstruktivismen att kunna undersöka och skapa en förståelse för identitet utan att det presenteras som tankar om identitet. I The Guardians texter presenteras överlag en fortsatt stark europeisk tillhörighet. Det finns även en oro inför att vara självständiga i att hantera olika frågor, både på ett nationellt och globalt plan, och att man kommer ha en oviss plats i världen.

4.1.1 Text

Den lingvistiska dimensionen i analysen har till syfte att undersöka språkbruket och ordvalen i texten i diskursen. Här kommer mönster i språket och ordval lyftas fram som visar på hur en gestaltning av identitet har skett i *The Guardian*.

“Brexit has happened. It is a defeat to be mourned. But the country will face big choices about its place in the world.” (The Guardian 2020)⁴

Ordvalen i det här citatet tyder på att Storbritannien tidigare har haft en given plats i världen tillsammans med EU och efter utträdet har skett så står man för nu inför nya utmaningar att hitta sig själv och sitt samband i världen. Förmedlingen av detta citat ger en som läsare uppmärksam på att det finns en numera vilken identitet för Storbritannien nu när man inte längre är en del av det större sammanhanget. Storbritannien kan tolkas som den ”andra” i relationen

---

⁴ The Guardian: “The Guardian view on Britain leaving the EU still part of Europe”

med EU enligt Wendt där ord som besegrade och uppmaning om att sörja sin förlust av det större europeiska kollektivet. Citatet ger även upphov till ett kommande behov av att finna en ny identitet i världen genom de stora frågorna som nalkas när man nu står ensam med att hantera dem.

Vidare i artiklarna återfinns en viss skepsis hos The Guardian gentemot hur historiska händelser lyfts fram i skenet av Brexit och hur nostalgiska influenser är negativa infallsvinklar på utträdet.

“From Leave.EU there are suggestions that church bells should ring across the land on the morning of 1 February, as on Victory in Europe Day, when the nation celebrated the defeat of Nazi Germany.” “Where to begin? The reference to VE Day manages to be both fatuous and offensive. Testimonies from that May celebration in 1945 suggest a bittersweet event. A six-year national trauma was over, in which over 450,000 Britons had died” (The Guardian 2020)⁵

“Nostalgia has become associated with a misty-eyed desire to return, via Brexit, to a perfect England that never was. But looking back is not necessarily a backwards move” (The Guardian 2019)⁶

Båda dessa citat kan tolkas som att The Guardian är tveksamma till den nationella identitetsdiskursen som framhävs genom referenserna till andra världskriget och den allmänna risken att stirra sig blind på nostalgiska porträtteringar av nationen. I vanliga fall är historiska hänvisningar ett tecken för en kollektiv nationell identitet då gemensam historia och kultur är centrala delar i den diskursen. Men här ser vi att artikeln har inneboende komplexitet där man både negativa ord kopplade till hur man vill använda den historiska gestaltningen av nationen. Vi ser ord som att den refererade händelsen är kränkande och inskränkt där man inte tar in hela den historiska situationen och likställer andra världskriget med utträdesprocessen från EU. I citat två är ordvalen motstridiga, att den nostalgiska tillbakablick på nationen riskerar att vara missvisande då det porträttet som framställs är missvisande, men att alla blickar mot historien inte är av ondo. I rapporteringen i artikeln ser vi här tendenser på en kollektiv nationell identitet som lyfts fram i citatet och som anses missvisande, vilket kritiserar. Men ordvalen tyder även på att allt inte är negativt med att se tillbaka på sin historia. Det finns värden i den nationella identiteten som är relevanta för nutid och framtid.

“...the assertion of Brexit as a project of national emancipation when, on the terms currently on offer, it will make Britain more subordinate to US interests and weaker in negotiations with Brussel” (The Guardian 2019)⁷

Här gestaltas hur framtiden kommer se ut för Storbritannien utanför EU. Storbritannien framställs i denna artikel som naiva i tron på att kunna bli självständiga i en global värld. Oavsett om den nationella identiteten kommer besitta några egenskaper från den europeiska så

---

⁵ “The Guardian view on Brexit bells: striking the wrong note”

⁶ “The Guardian view on looking back: in search of lost time”

⁷ “The Guardian view on Trump and Johnson: a toxic alliance”

kommer en ny influens att integreras genom den framtida risken att bli beroende av USA istället för god integrering med EU.

“Britain is an important nation. But it is not a global power. The power to control the world in the era of Donald Trump and XI Jinping does not rest with Britain. It rests with cooperation, alliances and enforceable laws. For all its faults, the EU gave Britain far more clout in this effort. A world whose challenges are dominated by climate emergency, unrestrained multinationals, cybercrime, data-harvesting, terrorism and rising nationalism is not a world looking to MR Johnson for solutions” (The Guardian 2020)⁸

Här gestaltas EU:s komparativa fördelar genom de negativa betydelseerna till ordvalen i citatet ovan. Att lyfta fram Storbritanniens minskade inflytande och sämre möjligheter till att jobba med egenskaper som är starkt förknippade med den europeiska identiteten, som rättssäkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter, visar på en gestaltning av en förlust av den europeiska identiteten som något negativt.

“The bonds of geography and history, of climate and culture, of industry and commerce, of travel and study, will remain. So must the vast fund of common human sentiment that transcends the differences of language and national borders remain in place. The week in which Britain leaves the EU has been the week marking the 75th anniversary of the liberation of the Auschwitz death camp. ... That story is Europe’s story, and it is Britain’s story too. We may be out. But we’re not going anywhere. We’re still here. We are Europeans.” (The Guardian 2020)⁹

Här uppmärksammas en mängd ord som indikerar på likheter och Europas och Storbritanniens gemensamma historia och värderingar. Detta språkbruket går emot de kritiska åsikterna om den europeiska identitetens relevans gentemot den nationella som menar på att EU saknar en gemensam historia och kultur med sina medlemsländer och därför inte kan tillskrivas en kollektiv identitet. Detta är ett språkbruk som antyder att man vill peka på den integrerade identiteten mellan Storbritannien och EU. Språkbruket är relaterat till konceptet *Marble cake* som syn på europeisk identitet där de olika identiteterna är integrerade med varandra och kan därför inte separeras helt då de är påverkade, inspirerade och influerade av varandra.

4.1.2 Diskursiv praktik

Den diskursiva dimensionen fokuserar på processen och konsumtionen av texten. Här undersöker vi hur texten är skriven och hur den som läser uppfattar och påverkas av textens uppbyggnad.

Det finns en genomgående ton i artiklarna från The Guardian som ställer sig kritiska till den förväntade makten och friheten som ett utträde ur EU uppfattas innebära. Mycket av kritiken grundar sig framför allt i att The Guardian stod bakom förslaget att stanna kvar i EU i

---

⁸ “The Guardian view on Britain leaving the EU still part of Europe”

⁹ Ibid.

folkomröstningen. Åsikterna har därför till största del en negativ underton gentemot hur Storbritanniens situation kommer se ut efter utträdet.

Texterna uttrycker framförallt skepsis mot tidigare uttal eller texter som kommer från meningsmotståndare och därför tar de formen som avvisande motargument.

“A Britain that embraced unrestrained competition with Europe and the world would be a loner. It would be a Britain with the power to disrupt but without the power to control or shape. It would be like Russia without the land or the weapons” (The Guardian 2020)¹⁰

Artikeln bemöter ett allmänt använt argument om att Storbritannien äntligen kommer få sin frihet och att de med hjälp av friheten kan påverka världen och diktera brittiska villkor. Det som går att tolka ur den här texten och överlag i artiklarna är att det finns en syn på att den nationella identiteten återigen kan bli stark och inflytelserik när man inte längre påverkas av EU. Det går att förstå det synsättet ur identitetskonceptet att de olika identiteterna är *nested*. Det vill säga att synen på identiteten är att nu kan den europeiska identiteten skalas av och endast innefatta den nationella. Den här identitetsgestaltningen ställer sig texten tveksam till. I diskursen finns en tydlig markering mot Storbritanniens framtida makt som global aktör. Vi kan förstå att maktrelationerna kommer förändras genom att Storbritannien kommer tappa den makt som ett medlemskap i EU innebar. Utan EU har Storbritannien inte tillräckligt mycket makt för att påverka världen.

Trots att artiklarna om EU oftast har ett positiv infallsvinkel och att den europeiska identitetens egenskaper framställs som mål och värden att behålla så framkommer viss kritik riktad mot unionen också.

“A better EU would be one that is more comfortable with the practical union of compromises between large and small, east and west, north and south, than it actually is – not one hankers, mistakenly, to be more overreaching, intrusive and homogeneous. A better EU would also be a more prosperous and dynamic EU than it is today” (The Guardian 2020)¹¹

Kritiken som även framkommer bygger på den negativa konstruktionen av EU som ett *Fortress Europe*. Det är en text som syftar till att ge kunskap åt läsaren om de viktiga steg EU behöver ta för att undvika att identifieras som intolerant och exkluderande vilket står i stor kontrast till de egenskaper EU vill att en europeisk identitet ska vara synonymt med.

4.2 The Telegraph

I texterna från The Telegraph finner vi en skarp kontrast till texterna i The Guardian både vad det gäller gestaltningen av den nationella brittiska identiteten och europeisk identitet och den

---

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

allmänna attityden mot EU och Europa. Överlag är texterna mer negativa till EU än den gestaltningen som sker i The Guardian vilket kan förstås genom att The Telegraph stod bakom förslaget att Storbritannien skulle utträda ur EU. En väsentlig skillnad mellan de båda tidningarna är att The Guardian lyfter fram både positiva och negativa argument mot nationell identitet och en europeisk, så återfinns ingen positiv aspekt gentemot EU och Europa. I Likhet med texterna i The Guardian återfanns varken nationell eller europeisk identitet uttryckligen i texterna.

4.2.1 Text

“Not only does it appear to think it can still dictate terms to the UK but it has also put its integration project back online, including a possible treaty change to transform the continent into a superstate.” (The Telegraph 2020)¹²

Här ser vi ett språkbruk om att EU verkar tro att de fortfarande har makt att diktera Storbritanniens villkor. EU porträtteras som en aningslös aktör som har en skev självbild. Gestaltningen som ges av EU i citatet stämmer inte överens med den hegemoniska position av identitet som EU ofta hänvisas till att besitta. Texten vill gestalta en bild av att den här makten som EU tidigare har besittit över Storbritannien numera är borta och istället återfinns makten i Storbritannien vilket tyder på en jämnare maktbalans de två aktörerna emellan.

“We have shown to everyone, inside the EU and out, that voters do not have to blindly accept a future run by empires, sitting behind protective walls, concentrating power in the hands of vast bureaucracies.” (The Telegraph 2020)¹³

Vidare ses här hur diskursen fortsätter gestaltas i texterna där EU refereras till ett imperium med koncentrerad makt bakom murar och lyckta dörrar. En gestaltning av EU som en odemokratisk institution som inte är tillgänglig för sin befolkning. Det skapar en bild, liknande *Fortress Europe*, där EU är en uteslutande grupp endast tillgänglig för ett fåtal. Användandet av ordet ”vi” i citatet tyder även på en gestaltning av nationell identitet där texten kontrasterar ”vi” från EU, som hänvisas som den ”andra”. Den ”andra” i frågan förläggs med ett antal negativa egenskaper som den nationella identiteten kan gestaltas i kontrast till, vilket tyder på en positiv och stark bild av den egna identiteten.

“Our economy remains the sixth biggest; our military is strong; and our cultural influence is mighty. One of the most moving moments of the past 10 years came when the Hong Kong protesters waved the Union Jack. The flag stands for the principle of self-government. Its symbolism has only been enhanced by Brexit, not diminished.” (The Telegraph 2019)¹⁴

---

¹² The Telegraph: “Now let’s show the EU that Britain means business”

¹³ The Telegraph: “Brexit is people power”

¹⁴ The Telegraph: “Britain should spend the 2020s promoting freedom at home and abroad”

I det här citatet används ord som stor ekonomi, stark militär och mäktigt kulturellt inflytande som positiva egenskaper som nationen besitter. Här finner vi att texten vill förmedla en stark framtidstro på det egna landet. Den brittiska kulturen som inflytelserik, tyder på en positiv gestaltning av den brittiska nationella identiteten då kultur är en central faktor i skapandet av en nationell identitet. Att den är inflytelserik tyder dessutom på att den är mäktig då den nationella identiteten inte bara tillhör Storbritannien utan den integreras även med andra nationella identiteter. Den brittiska flaggan lyfts även fram som en viktig symbol för demokrati. Flaggans betydelse kommer inte att minska i samband med att Storbritanniens utträde utan kommer bli en större symbol för frihet tack vare Brexit. Symboliken konkretiseras genom en glädje och optimism att den brittiska flaggan vajar i samband med protesterna för demokrati i Hong Kong. Det finns även en symbolik som lyfts fram mellan Storbritanniens utträde ur EU och Hong Kongs protester mot den kinesiska regimen där både strävar efter självständighet och frihet.

“The Anglosphere countries have managed to pursue growth without wedding themselves to an archaic political federation – and so can we.” (The Telegraph 2019)¹⁵

Anglosfären är en grupp länder som i olika utsträckningar delar en gemensam kultur, det engelska språket och på olika sätt har ingått i det brittiska imperiet. Detta citatet är porträtterar kärnan i The Telegraphs gestaltning av den nationella identiteten som något positivt. Det refereras tillbaka till att länder som har ingått i det brittiska imperiet har lyckats uppnå politisk och ekonomisk utveckling, utan att vara del av en organisation som EU. Orden som används tyder på att Storbritannien inte behöver EU i framtiden, utan i likhet med andra nationer som delar en gemensam nationell identitet så får även Storbritannien möjlighet att växa när de inte längre ingår i ålderdomlig federation.

4.2.2 Diskursiv praktik

I artiklarna från The Telegraph finns det en genomgående ton som är kritiskt inställd mot EU och ett fortsatt samarbete med EU efter att utträdet har genomförts. Det finns dessutom en tydlig optimism i texterna som behandlar Storbritanniens framtid som självständig stat utanför EU.

“...Brexit aims to redefine success in the modern world. It does not have to mean to clinging to a continent, living in fear of change. It can mean adhering to one’s traditions – preserving the best of the past – while fearlessly investing in the new, the emergent, the far-flung...” (The Telegraph 2019)¹⁶

Här presenteras Brexit och Storbritanniens framtid som en progressiv rörelse som syftar till att både liberalisera sig själva och kunna tillföra en positiv förändring i världen. Det här är kärnan i de diskurser som har förts från The Telegraphs håll. Storbritannien kopplas i gestaltningen ihop med egenskaper som demokrati, mänskliga rättigheter, ekonomisk tillväxt och frihet. Detta

---

¹⁵ The Telegraph: “Brexit will give the British economy a chance to thrive”

¹⁶ The Telegraph: “It’s the EU that has imperial ambitions, not Brexit UK”

är egenskaper som ofta tillskrivs EU också, men i texterna finns ingen referens till att EU besitter dessa. Istället kontrasteras ofta den nationella identiteten mot den europeiska identiteten genom att den europeiska identiteten och EU framstår som odemokratiska, bakåtsträvande, byråkratiska och exkluderande jämfört med Storbritannien. Den egna nationen anses ofta ha hållits tillbaka av EU från att kunna uppnå sin fullständiga potential som spridare av frihet och demokrati. Vi kan även uttolka en historisk förändring av den nationella identiteten där texterna i The Telegraph ofta hänvisar till att Storbritannien har varit mäktiga förut, även fast det sällan presenteras vad som har varit mäktigt. Men det går att förstå gestaltningen av identitet som att perioden innan en europeisk gemenskap fanns och i början av gemenskapens historia, så fanns det en stark och mäktig nationell identitet. När den europeiska integrationen gick djupare försvagades den nationella identiteten och påverkades negativt av den europeiska identitetens framträdande roll. I samband med Brexit går det att förstå texterna som att Storbritannien äntligen är tillbaka och att det är en mäktig nation där den nationella identiteten gestaltas som återfunnen. Det råder en nostalgisk diskurs i texterna där man gärna ser tillbaka på den nationella kulturen och historien och hur dessa ska vara ledmotiv för att ta Storbritannien in i en ny värld där Storbritannien återigen kan vara en global aktör. I relationen till EU kan vi även uttolka en gestaltning av Storbritannien som en underdog som kämpar mot det ålderdomliga systemet som EU innebär.

“The EU thinks Britain desires an empire because that is exactly what the European federalists want. They see the world as a contest between spheres of influence and desperately long for a liberal “empire” of their own to rival the Chinese or the Americans.” (The Telegraph 2019)¹⁷

Genomgående återfinns en diskurs i texterna som underbyggs av både argument, ordval och ideologi som är negativa inför EU och europeisk identitet. Till en början med så framställs inga klassiska egenskaper som ofta identifieras med EU (demokrati, mänskliga rättigheter) som europeiska. Dessa egenskaper kan Storbritannien arbeta med nu när de har lämnat unionen. Dessutom beskrivs EU ofta med ord som federalister som vill skapa ett imperium eller att de eftersträvar en superstat. Här gestaltas EU som en girig och egocentrisk aktör som inte tar hänsyn eller visar respekt mot sina medaktörer. Det är en bild av att andra nationer måste ta skydd från EU för att undkomma deras bakåtsträvande byråkratiska organisation.

---

¹⁷ Ibid.

5 Slutsats

Studiens syfte har varit att analysera hur en identitetsdiskussion har gestaltats i samband med Storbritanniens utträde ur EU och hur en nationell och europeisk identitet kan förstås i den processen. Utträdet föranleddes av en mycket jämn folkomröstning mellan att lämna EU och att stanna kvar i unionen som visade på en splittrad nation i frågan. Den här splittringen är även något som framträder i studiens analys av de valda tidningarnas texter där den nationella identiteten framställs som både integrerad med och separerad från den europeiska. Förståelsen för hur en identitet gestaltas i kontrast till andra har varit en central del i den här studien.

I de två undersökta tidningarnas texter ser vi stor skillnad på hur en diskussion har sett ut och hur identitetsgestaltningen kan förstås. De båda tidningarna har olika utgångspunkter i sin rapportering som kan förstås genom de skilda ideologierna som tidningarna har och att de stöttade varsitt förslag i folkomröstningen. I *The Guardian* ser vi en mer ödmjuk diskurs där ett fortsatt europeisk integration förespråkas och en stark samhörighet med Europa fortfarande är i del av den brittiska identiteten. Den nationella identiteten gestaltas fortsatt som en europeisk och bygger på idén om att identiteterna är blandade. Därför innebär ett utträde inte att Storbritannien bara kommer vara brittiskt, vilket är relaterat till Risses koncept om nationell och europeisk identitet som en *Marble cake*, utan fortsatt vara integrerat med EU. En gestaltning av stor betydelse är att den nationella identiteten må gestaltas som fortsatt europeisk men den möter trots allt stora svårigheter att finna en plats i den nya världen där Storbritannien är utanför gemenskapen. *The Guardian* framhäver även en mer nyanserad bild av Europa och EU där man både lyfter fram positiva och negativa egenskaper, och en idé om en utveckling och framtid tillsammans. Diskursen i *The Telegraph* visar på en mer konsekvent gestaltning av den nationella och europeiska identiteten. Den europeiska framställs som skild från den nationella. Rapporteringen om EU och Europa är konsekvent negativ och man kan förstå gestaltningen av identitet med konceptet *Nested* där identiteterna förstås som lager som är separerade från varandra. Vilket är en central aspekt i gestaltningen från *The Telegraph*. Den egna nationen och dess identitet kommer att få en mycket mer inflytelserik roll i en global värld när EU inte längre påverkar Storbritannien, vilket är en distinkt skillnad i gestaltningen av den brittiska identiteten mellan de båda tidningarna.

Analysen visar att både den nationella och europeiska identiteten gestaltas på olika sätt genom de två ledande tidningarna. Där både en stark nationell och europeisk identitet porträtteras för framtiden. Men även en svag nationell och europeisk identitet framställs där både mer och mindre integration spås behövas i framtiden med EU. Media har en stor makt som identitetsskapare hos befolkningen (Bruter 2005) och som konsument av dessa texter är det svårt att skapa sig en bild av hur Storbritanniens framtid ser ut. Går Storbritannien in i den nya världen, post-Brexit, med en identitetskris?

Studien har koncentrerat sig på att undersöka identitetsgestaltningen under perioden inför Storbritanniens utträde och har använt teori och metod riktat för att studera den specifika

perioden. Som nämnt i inledningen är det möjligt att ett annat resultat hade framkommit om den undersökta tidsperioden hade varit annan eller om konceptet identitet hade haft ett annat angreppssätt än den som studien vilar på. Intressant vidare forskning kan vara att studera de olika regionala identiteterna som återfinns inom den brittiska identiteten och se hur deras relation till den europeiska identiteten ser ut och har förändrats genom Brexit.

6 Referenslista

BBC. 2016. EU referendum, Results.

https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu_referendum/results Hämtad: [2021-08-14].

Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) 2018. *Textens Mening och Makt – Metodbok i Samhällsvetenskaplig Text- och Diskursanalys*. Uppl. 4. Lund: Studentlitteratur AB.

Bergström, Göran & Ekström, Linda. 2018. Tre Diskursanalytiska Inriktningar. I Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) *Textens mening och Makt – Metodbok i Samhällsvetenskaplig Text- och Diskursanalys*. Uppl. 4. Lund: Studentlitteratur AB. S. 253 - 302.

Bourne, Ryan. 2016. Why did the British Brexit? And What are the Implications for Classical Liberals?. *Economic Affairs* 36(3): 356-363. doi: 10.1111/ecaf.12205.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. 2020. The Daily Telegraph. *Encyclopedia Britannica*. 22 Jan. 2020, <https://www.britannica.com/topic/The-Daily-Telegraph>. Hämtad: [2021-08-14].

Brotman, Alexander. 2020. *Brexit and Its Many Identities in the UK*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2020/03/30/opinion-brexit-and-its-many-identities-in-the-uk/> Hämtad: [2021-08-14]

Bruter, Michael. 2005. *Citizens of Europe? – The emergence of Mass European Identity*. New York: Palgrave Macmillan.

Burr, Vivien. 2015. *Social Constructionism*. Uppl. 3. London: Routledge.

Carey, Sean. 2002 Undivided Loyalties: Is National Identity an Obstacle to European Integration?. *European Union Politics* 3(4): 387–413. doi: 10.1177/1465116502003004001.

Chan, Tak Wing. et al. 2020. Understanding the social and cultural bases of Brexit*. *British Journal of Sociology* 71(5): 830-851. doi: 10.1111/1468-4446.12790.

Delanty, Gerard & Rumford, Chris. 2005. *Rethinking Europe: Social Theory and the Implications of Europeanization*. New York: Routledge

European Parliament. 2015. Eurobarometer (EB/EP 84.1) 2015 - Part II https://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2015/2015parlemeter/eb84_1_synthese_analytique_partie_II_en.pdf. Hämtad: [2021-08-14].

Europeiska Rådets beslut (EU) 2019/1810. Antaget i samförstånd med Förenade kungariket av den 29 oktober om förlängning av tidsfristen enligt artikel 50.3 i EU-fördraget. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1810>. Hämtad: [2021-08-14].

Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, Norman. 1995. *Media Discourse*. London: Edward Arnold.

- Gossel, Daniel. 2017. Tabloid journalism. *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/tabloid-journalism>. Hämtad: [2021-08-14].
- Hix, Simon; Høyland, Bjørn. 2011. *The Political System of the European Union*. 3. Uppl. London: Palgrave Macmillan.
- Hobolt, Sara B. 2016. The Brexit vote: a divided nation, a divided continent. *Journals of European Public Policy* 23(9): 1259-1277. doi: 10.1080/13501763.2016.1225785.
- Hooghe, Liesbet. & Marks, Gary. 2005. Calculation, Community and Cues: Public Opinion on European Integration. *European Union Politics* 6(4): 419–443. doi: 10.1177/1465116505057816.
- Li, Juan. 2009. Intertextuality and national identity: discourse of national conflicts in daily newspapers in the United States and China. *Discourse & Society* 20(1): 85-121. doi: 10.1177/0957926508097096.
- Qazi, Habibi & Shah, Saeeda. 2018. Identity Constructions Through Media Discourses: Malala Yousafzi in Pakistani English newspapers. *Journalism Studies* 19(11): 1597-1612. doi: 10.1080/1461670X.1284574.
- Richards, Lindsay & Heath, Anthony. 2019. Brexit and public opinion: national identity and Brexit preferences. *UK in a changing Europe*. <https://ukandeu.ac.uk/brexit-and-public-opinion-national-identity-and-brexit-preferences/> Hämtad: [2021-08-14].
- Risse, Thomas. 2009. Social Constructivism and European Integration. I Wiener, Antje & Diez, Thomas. *European Integration Theory*. Uppl. 2. Oxford: Oxford University Press.
- Statista. 2021. Leading newspapers ranked by print and digital reach in the United Kingdom 2019-2020. <https://www.statista.com/statistics/246077/reach-of-selected-national-newspapers-in-the-uk/> Hämtad: [2021-08-14]
- Tallberg, Jonas. 2021. *EU:s politiska system*. Uppl. 8. Lund: Studentlitteratur.
- Van Der Zwet, Arno; Leith, Murray Stewart; Sim, Duncan & Boyle, Elizabeth. 2020. Brexit, Europe and othering. *Contemporary Social Science* 15(5): 517-532, doi: 10.1080/21582041.2020.1851393
- Wendt, Alexander. 1999. *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Winther Jørgensen, Marianne & Philips, Louise. 2000. *Diskursanalys som Teori och Metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

The Guardian

The Guardian. 2019. "Labour manifesto: what it says and what it means".
<https://www.theguardian.com/politics/2019/nov/21/whats-in-the-labour-party-manifesto>
Hämtad: [2021-08-14].

The Guardian. 2020. "The Guardian view on Britain leaving the EU: still part of Europe".
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/31/the-guardian-view-on-britain-leaving-the-eu-still-part-of-europe>
Hämtad: [2021-08-14].

The Guardian. 2019. "The Guardian view on looking back: in search of lost time".
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/dec/04/the-guardian-view-on-looking-back-in-search-of-lost-time>
Hämtad: [2021-08-14].

The Guardian. 2019. "The Guardian view on Trump and Johnson: a toxic alliance".
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/dec/04/the-guardian-view-on-trump-and-johnson-a-toxic-alliance>
Hämtad: [2021-08-14].

The Guardian. 2020. "The Guardian view on Brexit bells: striking the wrong note".
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/15/the-guardian-view-on-brexit-bells-striking-the-wrong-note>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph

The Telegraph. 2019. "Conservative Party manifesto: What are Boris Johnson's policies and NHS plans?".
<https://www.telegraph.co.uk/politics/2019/12/13/conservative-manifesto-2019-election-boris-johnson/>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph. 2019. "It's the EU that has imperial ambitions, not Brexit UK".
<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2019/11/14/eu-has-imperial-ambitions-not-brexit-uk/>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph. 2019. "Brexit will give the British economy a chance to thrive".
<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2019/12/27/brexit-will-give-british-economy-chance-thrive/>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph. 2020. "Brexit is people power".
<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2020/01/25/brexit-people-power/>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph. 2020. "Now let's show the EU that Britain means business".
<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2020/02/01/now-show-eu-britain-means-business/>
Hämtad: [2021-08-14].

The Telegraph. 2019. "Britain should spend the 2020s promoting freedom at home and abroad". <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2019/12/28/britain-should-spend-2020s-promoting-freedom-home-abroad/>
Hämtad: [2021-08-14].